

Zgodovina ≥ mit?

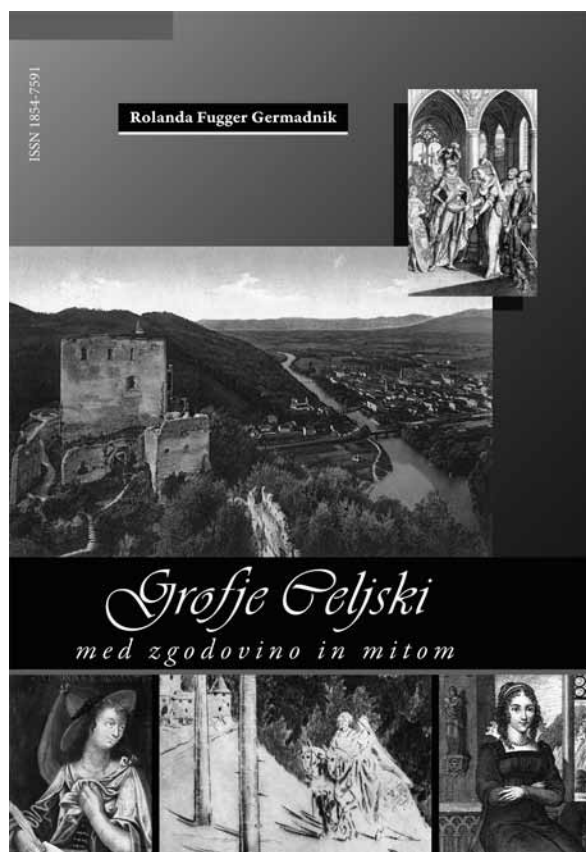
Rolanda Fugger Germadnik, **Grofje Celjski med zgodovino in mitom**. Celje: Zgodovinsko društvo Celje, Pokrajinski muzej Celje, 2013. 176 strani. (Zgodovini.ce; 14)

Celjski grofje so pomembni tako za lokalno kot tudi za slovensko zgodovino, saj so Celje postavili na evropski zemljevid. Ker razen lobanj in zidov iz časa Celjskih ni ostalo mnogo virov za proučevanje njihove rodbine, življenja in političnih potez, primarni arhivski viri, ki so sporadično predmet znanstvenih raziskav, pa prepogosto ostajajo v senci popularne rabe Veronike, Friderika, Barbare in drugih prepoznavnih celjskih likov, se je zato v preteklosti odprl širok prostor za nastanek raznih mitov in razlag, ki poenostavljeno razlagajo njihovo zgodovino.

Avtorica mag. Rolanda Fugger Germadnik, ki se že vrsto let profesionalno ukvarja s proučevanjem in raziskovanjem zgodovine Celjskih grofov, se v svojem delu posveča enemu izmed najbolj zakoreninjenih mitov v slovenski zgodovini. O Celjskih grofih kroži mnogo mitov, ki bodisi preraščajo uradna zgodovinska dejstva bodisi jih predstavljajo v osovraženem in zatiralskem kontekstu. Avtorica v knjigi raziskuje vprašanje, zakaj in na podlagi česa si je javnost ustvarila in oblikovala svojo zgodovinsko presojo. Skuša odgovoriti na vprašanja, kdaj se je mit pojavil, kdo so bili njegovi ustvarjalci in pod kakšnimi vplivi se je razvijal.

V knjigi avtorica najprej oriše in predstavi zgodovino in vzpon rodbine Celjskih grofov. Kako so se od svobodnih gospodov Žovneških povzpeli do najvplivnejše rodbine, ki izhaja iz slovenskega prostora. V naslednjem poglavju avtorica definira in predstavi pomen mitov. V nadaljevanju knjige nato potujemo skozi čas in sledimo dejavnikom, ki so ohranjali spomin na grofe Celjske od njihovega izumrtja do razvoja mita in dejavnikom, ki so pripomogli k razvoju le-tega in zgodovinske resnice ter kakšen vpliv imata eden na drugega.

Zgodovinski mit o Celjskih, ki ga spremljamo, sestavljajo trije elementi. Vse te komponente avtorica jasno in prepričljivo predstavi. Če združimo vse tri, govorimo o mitu o plemiški družini slovenskega izvora, ki naj bi v poznem srednjem veku s svojo politiko združevanja južnoslovanskih dežel polagala temelje slovenske srednje-

veške države. Mit razlaga njihov izvor, njihovo aktivnost v prostoru poseljenim z Južnimi Slovani, kot težnjo po ustanovitvi južnoslovanske države in njihovo združevanje plemiških posesti, kot vzpostavljanje srednjeveške državnosti. Mit se je pojavil, tako kot ostali slovenski nacionalni miti, sredi 19. stoletja v času oblikovanja slovenskega naroda. Posamezni sestavni deli mita so bili izpostavljeni in poudarjeni oziroma zamolčani različno, odvisno od družbeno političnih razmer v določenem času. Tako na primer v času narodnega prebujanja zasledimo zapise, kjer je poudarjeno, da so Celjski grofje slovenskega izvora. V času stare Jugoslavije je poudarjena komponenta o južnoslovanski državitvornosti, v času osamosvajanja Slovenije pa prevlada teza o polaganju temeljev slovenske državnosti Celjskih grofov.

Kot je značilno za nacionalne mite, ki so nastali v 19. in 20. stoletju, tudi mit o Celjskih grofih nima dovolj trdne zgodovinske podlage. Vodilni slovenski zgodovinarji so zavrnili komponente mita z argumenti, ki temeljijo na proučevanju srednjeveške evropske družbe. Zagovarjali so stališča, da so Celjski sledili le ambicijam lastne družine in ne državitvornosti in nacionalističnim težnjam, ki v njihovem času še niso bile prisotne. Anahronistično so se tudi pojavljala vprašanja glede nemškega ali slovenskega izvora Celjskih grofov. Avtorica ugotavlja, da je mit o Celjskih grofih, kljub strokovnim zavrnitvam preživel zaradi potreb politike.

Tako je v slovenski grb umeščen oziroma interpretiran tudi simbol treh zvezd iz grba Celjske srednjeveške plemiške rodbine.

Delo Rolande Fugger Germadnik bralcu predstavi oba vidika, mitizirani in zgodovinski pogled na zgodbo Celjskih grofov. Po besedah Petra Štiha ni narodov brez zgodovine, tako tudi ni nacionalnih zgodovin brez

mitov. Brez dvoma povezava med njima obstaja, čeprav eno in drugo ni v skladni povezavi. In če je mit o Celjskih pospešil raziskovanje zgodovinske resnice o njih, je v znanstvenem svetu naredil več koristi kot škode s svojo poenostavljeno razlago. Kar se tiče širše javnosti, pa ima ta sedaj možnost izbire čemu bo sledila, mitu ali »uradnemu« zgodovinopisju. Konec koncev ima vsak svobodno voljo izbire.

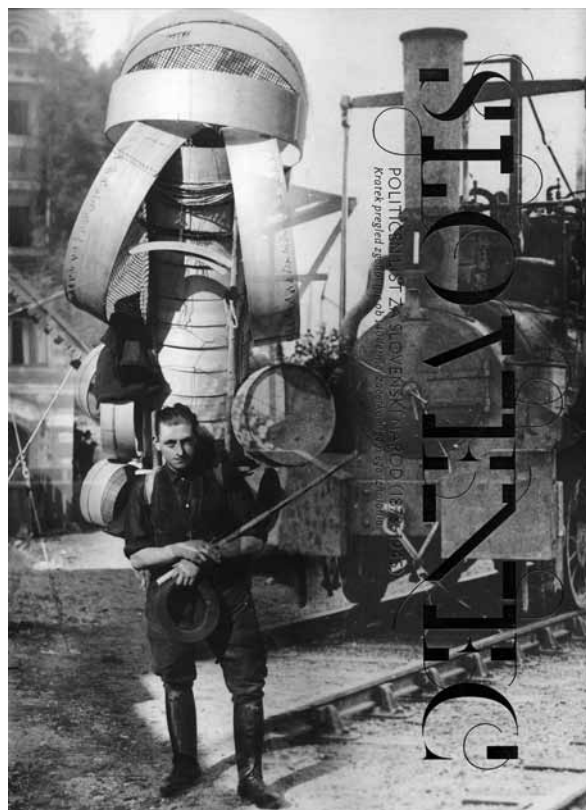
Anja Prša

Vse o Slovencu

Slovenec. *Političen list za slovenski narod (1873–1945). Kratek pregled zgodovine ob 140-letnici začetka njegovega izhajanja.* Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine Slovenije, 2013. 199 strani.

Pričujoči zbornik, nastal pod uredništvom Mateje Tominšek Perovšek, je v bistvu katalog razstave, ki je nikoli ni bilo. Razstava, ki so si jo zamislili v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije, bi obeležila visoko obletnico začetka izhajanja tega slovenskega katoliškega časnika in zagotovo pritegnila precej obiskovalcev, ki bi lahko doživeli zanimivo popotovanje v zgodovino, ne le skozi bolj ali manj pestre strani Slovenca in Ilustriranega Slovenca, temveč tudi s pomočjo muzejskih predmetov. Žal je (zaenkrat) ne bo. Bo pa seveda takrat, ko luč na koncu tunela ne bo več le prihajajoča lokomotiva, in bo konec stabilizacije.

Urednica je k pisanju povabila 21 avtorjev, ki so pripravili res barvit, večplasten in popoln portret slavljenca – časnika, ki je pomembno sooblikoval dobrih 70 let slovenske zgodovine. Avtorji začetnih prispevkov Jurij Perovšek, Marko Štepec in Bojan Godeša bralcu predstavijo obdobje med letoma 1873 in 1945, ki ga je popisoval in tudi sooblikoval Slovenec. Čas, v katerega se je »narodil«, je bil namreč čas delitve na liberalce in klerikalce in slednji so potrebovali protiutež liberalnemu Slovenskemu narodu, ki je začel izhajati pet let prej (1868). Voditelji obeh političnih taborov so se namreč dobro zavedali moči in dosega pisane besede, ki je lahko ponela njihovo sporočilo v najoddaljenejše dele slovenske dežele. Prav čas Slovenčevega nastanka označuje začetek nekakšnega premirja med nasprotnima stranema in vsaj začasno poenotenje sil proti skupnemu sovragu – nemštvu. V to obdobje segajo tudi ideje o združitvi Slovenca in Slovenskega naroda, ki pa so ostale le hipni preblisk. Kaj kmalu je namreč spet počilo na liberalno-klerikalni fronti in romantike je bilo s profiliranjem liberalne (Slovensko društvo 1891, Narodno napredna stranka

1894) in klerikalne stranke (Katoliško politično društvo 1890, Katoliška narodna stranka 1894, Slovenska ljudska stranka 1905) za vedno konec in Slovenec je pač počel tisto, za kar je bil ustanovljen – širil katoliško politično misel (za povrh pa še informiral, poučeval in zabaval, a o tem pozneje). »Političen list za slovenski narod« je prvo svetovno vojno previharil kot drugi slovenski časniki – spočetka z lojalnostjo in navdušenjem nad pravičnim bojem »domačega« (avstro-ogrskega) orožja, kasneje pa z nič manjšim navdušenjem pričakovanje korenite spremembe, ki naj bi omogočile realizacijo majniške deklaracije in slovensko nacionalno osvoboditev. Slovenec je z neprikritim navdušenjem in naklonjenostjo kot najboljši približek realizaciji slovenskih nacionalnih in političnih aspiracij sprejel malo zedinjenje in ustanovitev Države SHS, medtem ko je bil glede velikega zedinjenja, politike Kraljevine SHS/Jugoslavije in položaja ter vpliva Slovencev v njej precej previdnejši in